

3. Гишинский Я.И. Социология девиантного (отклоняющегося) поведения / Я.И. Гишинский, В.С. Афанасьев / Учебное пособие. – СПб: СПбФ РАН. – 214 с.

4. Золотова Г.Д. Соціально-педагогічна профілактика адитивної поведінки студентів (на прикладі навчальних закладів I-II рівня акредитації) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціально-педагогічна профілактика адитивної поведінки студентів» / Ганна Дмитрівна Золотова. _ Луганськ, 2006. – 31 с.

5. Денисов І.Г. Біологічні чинники девіантної поведінки та профілактика їх виявлень у вихованні громадської спрямованості у підлітковому віці / І.Г. Денисов / Пост методика. – 2002. – №7–8 (45–46). – С. 207–212.

6. Зарубежный опыт первичной профилактики злоупотребления психоактивными веществами среди несовершеннолетних: Учеб.-метод. пособие / Под ред. Л.М. Шипицыной. – М.: Моск. гор. фонд поддержки школьного книгоиздания, 2004. – 101 с.

Норець О.В.

студентка,

*Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

У сучасних умовах в Україні спостерігається дефіцит сприятливого соціального середовища для виховання дітей і молоді. Все це впливає на погіршення криміногенної ситуації серед молоді. Збільшується число дітей і підлітків, поведінка яких виходить за межі моральних і правових норм. Структура і динаміка правопорушень, скоєних останнім часом підлітками, викликає занепокоєння суспільства.

В Україні дослідженням профілактики правопорушень підлітків займалися О. Ємець, В. Єрмоєнко, Г. Кашкар'єв, Н. Квітковська, І. Козубовська, Г.Міньковський, С. Немченко, В. Оржеховська, Є. Петухов, О. Пилипенко, Г. Пономаренко, О. Сєверов, В. Татенко, М. Фіцула, Ю. Янченко та ін.

Складність розв'язання проблеми посилюється суперечностями, які мають місце у шкільній системі навчання і виховання та роботі правоохоронних органів.

Метою даної статті є висвітлення особливостей здійснення соціально-педагогічної профілактики правопорушень підлітків у загальноосвітній школі, що здійснюється сумісно з працівниками правоохоронних органів.

Для розуміння теоретичних засад профілактики правопорушень слід розглядати її у співвідношенні понять: правопорушення – підлітки – профілактика.

Глибше стали розумітись і причини правопорушень. Г.М. Міньковський [1] відносить до причин правопорушень підлітків такі обставини: негативний вплив сім'ї; несприятливе побутове оточення, зв'язки і контакти за місцем проживання, які залишили навчання; збіг ряду обставин, які зумовлюють неправильну реакцію неповнолітнього; підбурювання з боку дорослих злочинців. Передумовами злочинів неповнолітніх Г.М. Міньковський називає: бездоглядність, недоліки учбово-виховної роботи, недоліки в організації культурного дозвілля.

Серйозним дестабілізуючим фактором у сучасному виховному процесі є втрата учнями інтересу до навчання. Про це свідчать дослідження багатьох авторів [2, с. 113-114], які згодні з тим, що неуспішність, втрата інтересу до навчання у більшості випадків є причиною правопорушень неповнолітніх.

Згідно досліджень А.Ю. Єгорова, С.А. Ігумнова [3] правопорушення – це недотримання правил поведінки, установлених законом та іншими нормативними актами.

У нашому дослідженні ми виходимо з розуміння правопорушень як таких дій, що не відповідають соціально визнаним нормам морально-правових відносин, і виявляють у формі, за якими наступає адміністративна і правова відповідальність. Доцільно розрізняти: проступок – у вигляді прогулів, бійок, куріння, вживання алкоголю, прояви грубощів, нечесності, лінощів, жорстокості, систематичні порушення дисципліни і норм моралі; правопорушення – дрібні крадіжки, хуліганство, порушення адміністративних і правових норм; злочин – найбільш тяжкі правопорушення, а саме: порушення норм кримінального кодексу.

Процес профілактики правопорушень підлітків в діяльності загальноосвітнього закладу охоплює широкий діапазон заходів, які здійснюються не лише на рівні безпосередньо суб'єктів виховання, а й у більш широких соціальних масштабах у співпраці з педагогами, психологами, лікарями, соціальними працівниками. Однак сучасні

погляди на цю проблему пов'язуються з педагогічними, моральними процесами як найбільш перспективними шляхами її здійснення. Тому кінцевою метою профілактичного процесу ми визначили дотримання підлітками правомірної поведінки.

Оскільки ефективність профілактики правопорушень засвідчує сформована правомірна поведінка підлітків, і втілення її в різних оцінювальних-поведінкових актах, то під складовими сформованої правомірної поведінки ми розуміємо ознаки свідомої поведінки, яка формується в результаті знань про таку поведінку, розвинення емоційно-вольової сфери, готовності і вміння дотримуватися її у повсякденній діяльності [4].

Оскільки нас цікавило, як на практиці здійснюється профілактика правопорушень серед підлітків в загальноосвітніх школах, ми звернулися до аналізу практики роботи загальноосвітніх навчальних закладів щодо профілактики правопорушень, яка здійснюється сумісно з правоохоронними органами, з метою з'ясування реального стану профілактики правопорушень підлітків.

Приступаючи до формульованого експерименту, і виділяючи одним з пріоритетних завдань в діяльності загальноосвітніх закладів аналітико-профілактичну діяльність, ми виходили з того, що в масовій практиці сили зосереджують на подоланні ситуації, що вже виникла, яка стала фактом скоєння протиправних дій, і в центрі уваги не профілактика зла, а боротьба з ним, коли воно вже відбулося. Тому наша експериментальна робота мала за методичне підґрунтя «Регіональну модель профілактики підліткової злочинності», яку розроблено в межах проекту «Стратегії міліції щодо профілактики підліткової злочинності в Україні».

Діяльність правоохоронних органів з попередження та розкриття правопорушень та злочинів, скоєних підлітками, не може здійснюватись ефективно без залучення педагогів, психологів, соціальних працівників. Адже специфічність світосприйняття учнівської молоді, особливо її психологічного стану ставить додаткові вимоги перед посадовими особами, які здійснюють оперативну та процесуальну діяльність [5, с. 64-68]. Ці вимоги передбачають не лише об'єктивне розкриття та розслідування злочину, а й передчасне попередження, прогнозування правопорушень, використання діагностико-прогностичних методик.

Для розробки адекватної системи виховних впливів на підлітків ми враховували той факт, що одна з основних тенденцій профілактичної педагогіки пов'язана з усвідомленням впливу

соціальних відхилень на спосіб життя підлітків. Педагоги та працівники правоохоронних органів повсюдно відмічають зростаючу кількість негативних проявів у поведінці школярів. Відзначимо, що поведінка – це комплексне явище, обумовлене впливом економічних, соціальних, психологічних та інших чинників. Тому розробка профілактичних заходів можлива при реалізації системного, міждисциплінарного підходу. Таким чином, зміцнення взаємозв'язку правоохоронних органів з навчальними закладами є необхідною умовою підвищення якості і результативності профілактики правопорушень учнівської молоді.

При роботі з підлітками ефективними виявились наступні методи: інформування, метафора (метод аналогій), установлення логічних взаємозв'язків, конкретне побажання, парадоксальна інструкція, переконання, аналіз ситуацій.

Найбільш ефективним у ході дослідження виявилось інтерактивне освоєння правового досвіду. Принципова відмінність цієї організації від інших полягає в тому, що вона розрахована на комплексне використання емоційно-чуттєвих, інтелектуальних та волевих сил і можливостей підлітків. Такий рівень організаційного забезпечення профілактичного впливу стає реальним лише тоді, коли працівники правоохоронних органів виявляють готовність до спілкування з учнями на умовах діалогу. За інформаційною насиченістю, характером залучення психологічних властивостей підлітків інтерактивні форми є найбільш придатними для освітньо-профілактичної роботи. Суттєвою ознакою інтерактивного освоєння правового досвіду є те, що учні виступають в ролі активного учасника розмови, бесіди, диспуту, їх активність виявляється в тому, що саме вони можуть запропонувати тему обговорення, визначити окремі проблеми, які б вони хотіли особливо осмислити, висловити свої міркування щодо їх практичного вирішення.

В такому контексті дуже цікавою формою профілактичної роботи в загальноосвітньому закладі виявилось створення Ради профілактики правопорушень як прояву шкільного самоврядування. Діяльність такої ради обмовлена положенням та затверджена наказом адміністрації школи. Положенням обумовлені її основні завдання, функції та критерії, за якими учня загальноосвітнього закладу можуть поставити на облік як порушника правопорядку. Досвід введення такої форми самоврядування в загальноосвітній школі цінний тим, що дозволяє привчати учнів до відповідальності кожного.

Таким чином, можемо підсумувати, що важливими умовами організації ефективної профілактичної роботи в загальноосвітній школі є взаємодія педагогічного колективу, соціальних педагогів та психологів з представниками правоохоронних органів та систематичність, послідовність і цілісність подання знань щодо правової поведінки підліткам.

Список використаних джерел:

1. Миньковский Г. М. Профилактика правонарушений среди несовершеннолетних / Г. М. Миньковский, А. П. Тузов. – К.: Политиздат Украины, 1987. – 213, [2] с.
2. Бобнева М. И. Социальные нормы и регуляция поведения / Маргарита Исидоровна Бобнева. – М.: Наука, 1978. – 311 с.
3. Егоров А. Ю. Расстройства поведения у подростков: клинико-психологические аспекты / А. Ю. Егоров, С. А. Игумнов. – СПб.: Речь, 2005. – 436 с.
4. Плоткин М. М. Социальное воспитание школьников: [монография] / Михаил Маркович Плоткин. – М.: Ин-т педагогики социальной работы, 2003. – 200 с.
5. Заросинський Ю., Заросииський О. Причини і умови злочинності неповнолітніх потребують теоретичного і практичного розроблення // Право України. – 2004. – № 3. – С. 64.

Осіпова А.В.

студентка,

Науковий керівник: Біліченко П.Г.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Глухівський національний педагогічний університет

імені Олександра Довженка

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ У НІМЕЧЧИНІ

Питання сімейного виховання посідає одне з чільних місць серед важливих та актуальних історико-педагогічних проблем посідає одне з чільних місць, оскільки сім'ї відведена вирішальна роль у формуванні особистості. Сім'я відіграє велику роль у передачі культурних і моральних цінностей від покоління до покоління. Однією із головних функцій сім'ї є виховання. Українські вчені визначають сімейне виховання як форму виховання